

ОСВІТА

Ю.О. Карпінський, *д-р техн. наук, професор,*

Є.О. Рейцен, *канд. техн. наук, професор,*

Н.М. Кучеренко, *ст.. викл.*

кафедра геоінформатики та фотограмметрії

Київський національний університет будівництва і архітектури

АРХІТЕКТУРА – БУДІВНИЦТВО – ТРАНСПОРТ – ТУРИЗМ

Представляємо своєрідний бренд АБТТ: Архітектура – Будівництво – Транспорт – Туризм. У 2016 році у Київському національному університеті будівництва і архітектури на кафедрі геоінформатики і фотограмметрії факультету Геоінформаційних систем та управління територіями почали викладати дисципліну «Основи туризмознавства» для I курсу спеціальності 6.140103 «Туризм».

За такою спеціальністю готують студентів близько 90 ВНЗ України, але тільки в КНУБА створено кластер, який є не лише брендом АБТТ, але й доповнює його дисциплінами «Геоінформаційні методи в туризмі» і «Інформаційні системи та технології в туризмі».

Одними з перших цільову підготовку кадрів для туризму на підставі Постанови Ради Міністрів СРСР та ВЦРПС від 1969 р. «Про заходи подальшого розвитку туризму та екскурсій в країні» почали на географічних факультетах Симферопольського (нині Таврійського) та Київського ім. Т. Шевченка університетів. Перші випуски «методистів-організаторів туристсько-екскурсійної справи» припали на середину 70-х рр. XX ст. Фахівців готували на основі базової географічної освіти, але нині цього, на наш погляд, недостатньо. З'явилося багато нових напрямів і дисциплін, таких як «Геоінформаційні системи», «Туристська логістика», «Філософія туризму» та інші.

Наприклад, Т.І. Ткаченко вважає, що визначення поняття «туризм» змінювалося з часом залежно від етапу історичного розвитку людства, виникнення нових явищ і процесів соціального, економічного, екологічного характеру, а зміст туризму залежав від того, в межах якої наукової дисципліни він формулювався. Найбільш важливими були різні аспекти таких визначень: для географічних наук – просторові; біологічних та медичних наук – санітарно-

медицинські; педагогічних наук – освітні; суспільних наук – управлінські, економічні, соціальні, правові, соціологічні та психологічні [1, с.9].

На думку М.А. Жукової, визначення туризму можуть бути умовно поділені на дві групи. Визначення, що належать до першої групи, мають вузькоспеціалізований характер і розкривають окремі соціальні, економічні, правові аспекти туризму або його видів та виступають інструментом для розв'язання конкретних завдань. Інші, концептуальні, або сутнісні, визначення, слід віднести до другої групи. Вони охоплюють предмет у цілому, розкриваючи його в єдності всього різноманіття властивостей і відносин, а також дають можливість відрізнити туризм від схожих явищ [2, с.10].

Одне з перших визначень туризму, визнане ООН у 1954 р., характеризувало його як «активний відпочинок, що впливає на зміцнення здоров'я та фізичний розвиток людини, пов'язаний з пересуванням за межі місця постійного проживання».

Нове тлумачення туризму було запропоноване ООН лише у 1992 р., згідно з яким туризм визначено як «подорожі та перебування в місцях, що знаходяться поза межами місця постійного проживання подорожуючого, на строк не більше 12 місяців з метою одержання задоволення та відпочинку, в оздоровчих, гостьових, пізнавальних або професійно-ділових цілях» [3, с.10]. Отже, якщо в першому визначенні метою туризму є тільки оздоровлення та фізичний розвиток людини, то друге значно розширює перелік його цілей.

Ось перед нами проспект «Укрпрофтуру», на якому виділено фразу: «Подорожувати, відпочивати та робити бізнес – це у нас!» і наведено список 34 туристично-екскурсійних підприємств України. Ми не з'ясували, коли був виданий проспект, і вирішили поцікавитись історією створення цього товариства.

Після виходу постанови Центрального виконавчого комітету СРСР від 17.04.1936 року «Про ліквідацію Всесоюзного товариства пролетарського туризму та екскурсій» керівництво роботою в галузі туризму було покладене на *Всесоюзну центральну раду професійних спілок* (далі – ВЦРПС) та його організації, що стало підставою для створення мережі туристсько-екскурсійних закладів профспілок, які в Українській РСР перебували у складі Української республіканської ради з туризму і екскурсій, підпорядкованої Укрпрофраді згідно з постановою Президії ВЦРПС від 27.11.1959 року «Про поліпшення керівництва розвитком туризму у профспілках».

При ВЦРПС був створений новий керівний орган – Центральна рада з туризму (з 1969 року – Центральна рада з туризму та екскурсій (ЦРТЕ). Відповідно в Україні була створена *Українська республіканська рада з туризму та екскурсій*.

Постановою Президії Центральної ради з туризму та екскурсій 27.07.1982 р. було затверджене «Положення про Українську республіканську раду з туризму та екскурсій». Відповідно до цього положення Українська республіканська рада з туризму та екскурсій – це орган, який здійснює керівництво радами з туризму та екскурсій, іншими підвідомчими установами, організаціями, підприємствами туристично-екскурсійної системи профспілок на території УРСР.

На I-му Установчому з'їзді незалежних профспілок України 06.10.1990 року затверджено положення про *Федерацію незалежних профспілок України* (ФНПУ), яким передбачено, що Рада ФНПУ є правонаступником Укрпрофради.

Федерація незалежних профспілок України стала правонаступницею Української республіканської ради профспілок. Декларацію про заснування Федерації підписали 25 республіканських галузевих профспілок та 24 регіональні міжсоюзні профоб'єднання.

Рада Федерації незалежних профспілок України та Фонд соціального страхування України 04.10.1991 року уклали установчий договір про створення на базі туристсько-екскурсійних підприємств й організацій Української республіканської ради з туризму та екскурсій акціонерного товариства «Укрпрофтур» та затвердили його статут.

Постановою президії Ради федерацій незалежних профспілок України (колишнього ВЦРПС) № П-7-7 від 23.08.1991 року зі змінами від 09.10.1991 року *Українську республіканську раду з туризму та екскурсій перетворено в Акціонерне товариство «Укрпрофтур».*

Виконкомом Київської міської ради народних депутатів за реєстраційним номером 010-247АО 28.10.1991 року була здійснена державна реєстрація Українського акціонерного товариства з туризму та екскурсій «Укрпрофтур».

За час свого існування ПрАТ «УКРПРОФТУР» створено 17 приватних акціонерних товариств: «ВІННИЦЯТУРИСТ», «ВОЛИНЬТУРИСТ», «ДНІПРОТУРИСТ», «ДОНЕЦЬКТУРИСТ», «ЗАПОРІЖТУРИСТ», «ЗАКАРПАТТУРИСТ», «ІВАНО-ФРАНКІВСЬКТУРИСТ», «КІРОВОГРАДТУРИСТ», «ЛЬВІВТУРИСТ», «МИКОЛАЇВТУРИСТ», «ПОЛТАВАТУРИСТ», «РІВНЕТУРИСТ», «ТЕРНОПІЛЬТУРИСТ», «ХАРКІВТУРИСТ», «ХЕРСОНТУРИСТ», «ХМЕЛЬНИЦЬКТУРИСТ» ТА «ЧЕРНІГІВТУРИСТ». Крім того, в складі ПрАТ «УКРПРОФТУР» діє 9 дочірніх підприємств, а саме: ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС «ТУРИСТ», «КИЇВСЬКИЙ ТУРИСТСЬКИЙ ГОТЕЛЬ «ДРУЖБА», «ЖИТОМИРТУРИСТ», «КИЇВОБЛТУРИСТ», «ЛУГАНСЬКОБЛТУРИСТ», «СУМИТУРИСТ», «ЧЕРКАСИТУРИСТ», «ЧЕРНІВЦІТУРИСТ» та «ТУРИСТИЧНИЙ ОПЕРАТОР «УКРПРОФТУР».

У складі системи АТ «Укрпрофтур» серед всіх обласних дочірніх підприємств й акціонерних товариств нині працює 57 туристичних господарств, зокрема: 22 готелі, 29 туристсько-оздоровчих комплексів, пансіонатів і туристичних баз, два санаторії, чотири автотурбази та 14 окремих офісних приміщень, в яких розміщені адміністрації підприємств, туристичні агенції і бюро подорожей та екскурсій.

У жовтні 2016 року ПрАТ «УКРПРОФТУР» відзначило 25-ту річницю від часу свого створення.

Подаємо схему розміщення туристичних об'єктів в Україні (рис. 1). Знайдемо на ній місто Чернівці, де ми нещодавно побували і де знаходиться один із семи українських об'єктів, включених до спадщини ЮНЕСКО. Це резиденція митрополитів Буковини і Долмації. Внесена вона до списку світової спадщини ЮНЕСКО у 2011 р. Попри відносно молодий вік (зведена у 1882 р.) резиденція є

справжньою перлиною Західної України. Зведена вона у стилі *еклектики*. Про архітектурні стилі можна дізнатися з курсу «Основи архітектури», який викладають на факультетах КНУБА.

Рис. 1. Схема розміщення туристичних об'єктів в Україні

Ось ми на Центральній площі о 12.00 годині підійшли до міської ратуші (рис. 2), на вежі якої з'явився сурмач і на всі чотири сторони світу пролунала мелодія пісні: «А на тому боці, там живе Марічка...» Слухали її багато груп туристів зі своїми гідами.

Рис. 2. Ратуша на Центральній площі Чернівців

Тут на стенді представлена карта архітектурно-історичних пам'яток в м. Чернівці, яку ми сфотографували (рис. 3).

Рис. 3. Визначні архітектурні пам'ятки м. Чернівці

Слід сказати, що у цьому році на кафедрі будівництва та архітектури ВСП Інституту інноваційної освіти виконується магістерська робота на тему «Оптимізація туристських маршрутів у м. Чернівці», а на кафедрі міського будівництва на будівельному факультеті – диплом з науково-дослідним ухилом «Транспорт і туризм у м. Біла Церква», у яких досліджується питання оптимізації транспортної складової в туристичній логістиці [4].

Під номером 4 у списку українських об'єктів спадщини ЮНЕСКО зазначено пункти геодезичної дуги Струве (рис.4).

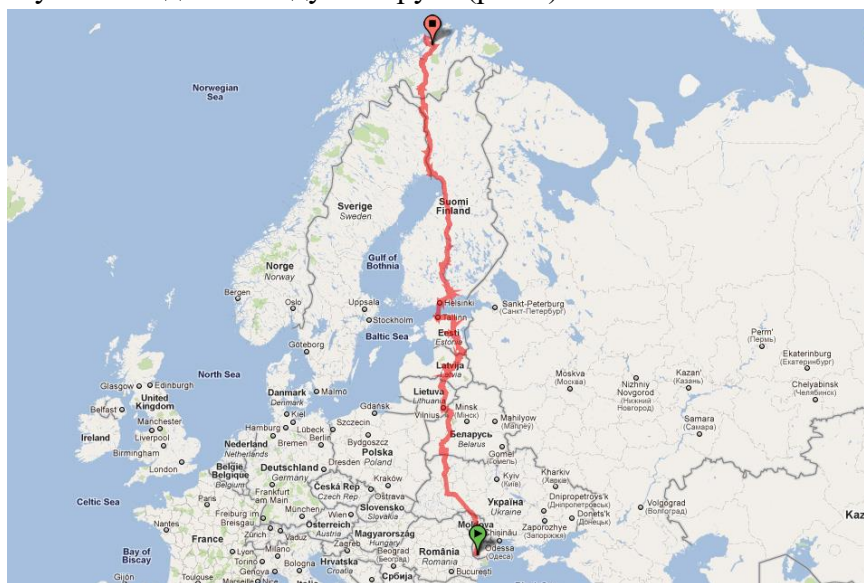

Рис. 4. Схема Дуги Струве

У 2005 році на 29-й сесії Міжурядового комітету з охорони всесвітньої культурної і природної спадщини прийнято рішення про включення «Дуги Струве» до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Дуга Струве - унікальний проєкт градусних спостережень вздовж меридіана від Норвезького до Чорного морів з метою визначення розмірів та фігури Землі. Геодезична дуга Струве простягається територіями 10 країн Європи: Норвегії, Швеції, Фінляндії, Росії, Естонії, Латвії, Литви, Білорусі, України, Молдови. Дуга Струве – це мережа з 265 триангуляційних геодезичних пунктів, які утворюють 258 триангуляційних трикутників, а також 60 додаткових пунктів

Довжина дуги близько 3000 км. Вона складається майже з 300 трикутників, які утворюють своєрідний ланцюг. Вершини трикутників закріплені на місцевості геодезичними пунктами, які і є матеріальними об'єктами, що уособлюють цю грандіозну науково-технічну пам'ятку. Значна частина геодезичних пунктів дуги збереглася, 34 пункти взято під охорону, з яких чотири розміщені у Хмельницькій області – Баранівка, Катеринівка, Фельштин (рис. 5) та в Одеській області (Старонекрасівка).

Геодезичні роботи з вимірювання цієї дуги, яка становить 1/14 окружності Землі (25 градусів 20 минут по широті), здійснено у 1816-1855 рр. під керівництвом Василя Яковича Струве та військового геодезиста Карла Теннера. Вимірювання дуги стало найбільш значущим вимірюванням фігури Землі за всі попередні дві тисячі років подібних робіт - від Ератосфена Александрійського. Результати вимірювань, що мали високу точність, протягом більш ніж ста років використовувалися в усіх подальших розрахунках фігури Землі та для картографування території.

Рис. 5. Геодезичний пункт Дуги Струве Фельштин

У 2003 році фахівці Науково-дослідного інституту геодезії і картографії за дорученням Укргеодезкартографії розшукали та відновили на місцевості пункти дуги Струве, що на Хмельниччині. У Старонекрасівці Одеської області добре

зберігся монумент, встановлений ще в середині XIX ст. одразу після завершення вимірювання дуги меридіана.

Урочиста церемонія відзначення події включення геодезичної дуги Струве до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО відбулася 17 червня цього року на пункті Фельштин поблизу села Гвардійське Хмельницького району Хмельницької області під егідою Державної служби геодезії, картографії та кадастру.

І тут повинні бути туристи...

На початку XXI ст. в Києві нараховувалось 20 туристичних зон. У 2000 р. загальний об'єм туристських потоків київських туристичних організацій сягнув 237 тис. чол., поповнивши міський бюджет на 50 млн грн [5].

Автор статті [5] тоді писав: «Об'єктивні прогнози на збільшення туристських потоків у Києві передбачають, що найближчим часом кількість іноземних туристів збільшиться у шість разів, а чисельність вітчизняних – втричі». Тоді ще не знали про Євро-2012...

Проте, як відмічалось у нашій статті [6], було б неправильним аналізувати стан туристичного потенціалу міста, не розглядаючи низку ключових аспектів транспортної інфраструктури. Є таке поняття, як «місце транспорту в інфраструктурі туризму» [7]. Транспорт вважають важливою складовою частиною загальної інфраструктури туризму, до якої належить сукупність галузей і закладів, які організують й обслуговують індустрію туризму, туристичну діяльність загалом [8, с.152]. Взаємозв'язок транспорту і сфери туризму виявляється в наданні транспортними компаніями різноманітних послуг з організації перевезень туристів і виконання програми турів.

За останні 15 років кількість українців, які подорожують за кордоном, зросла з 285 тис. в 2000 р. до 2,5 млн в 2013 р. – майже у дев'ять разів. А за останні два роки Україна, як видно з інфографіка, зіткнулась з різким падінням потоку туристів з-за кордону. Якщо у 2013 р. їх було 232 тис. чол., то у 2014 – усього 17 тис., а у 2015 – 15 тис. («Сьогодні», 12.05.2016) (рис. 6).

Повертаючись до бренду Архітектура – Будівництво – Транспорт – Туризм, треба у кожній його складовій забезпечувати студентам отримання відповідних знань, умінь і навичок, що можливо лише у КНУБА, тому що з перших трьох складових АБТТ багато дисциплін викладається саме тут. Відомо, що міністром Молодспорттуризму свого часу був В.І. Цибух, випускник КНУБА й один з авторів «Енциклопедичного словника-довідника» [8].

Внесок викладачів і випускників КНУБА в інфраструктуру туризму буде висвітлений в наступній статті.

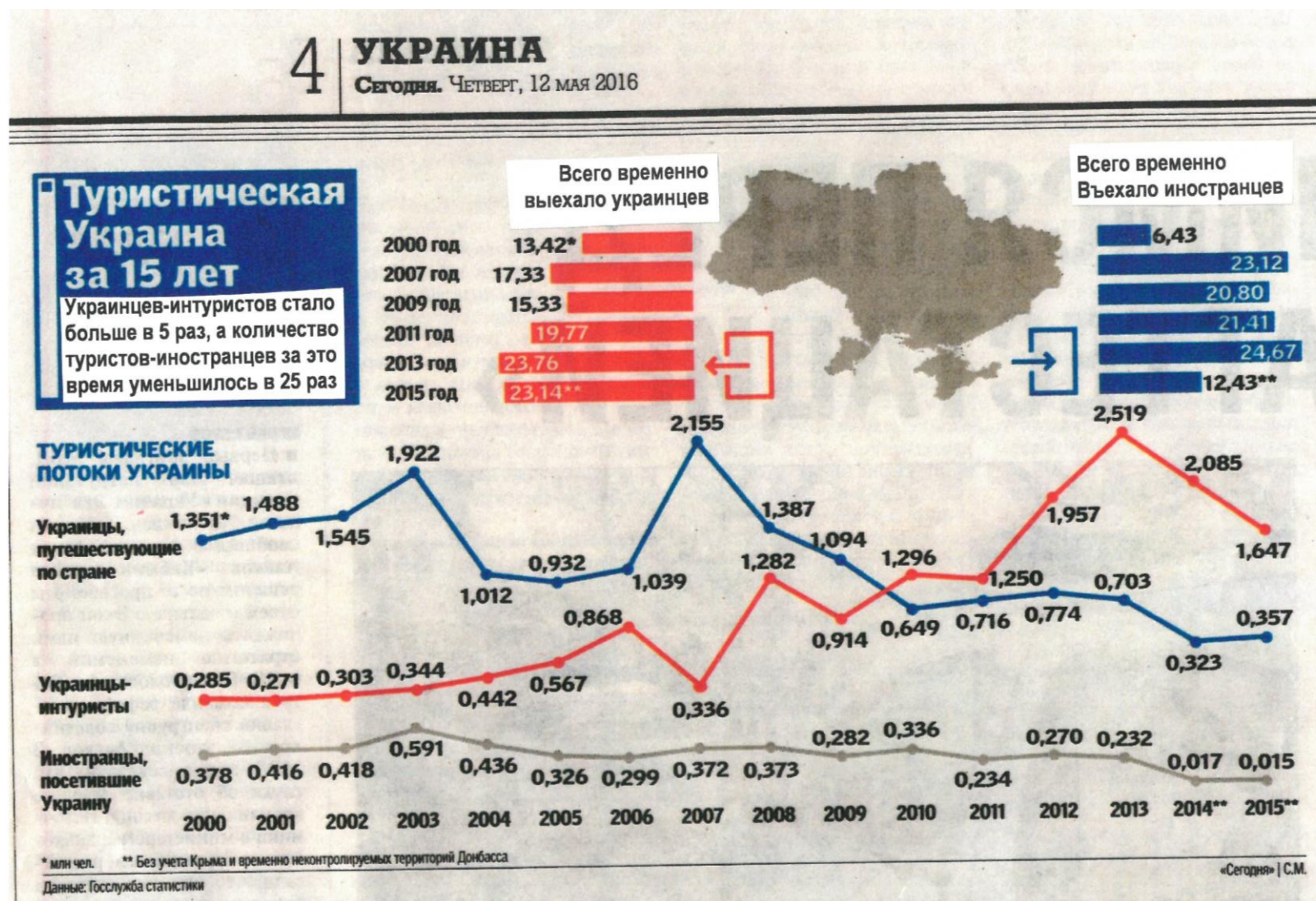

Рис. 6. Туристичні потоки України

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Ткаченко Т.І.* Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / Т.І. Ткаченко; Київський національний торговельно-економічний університет. – Київ: КНТУ, 2009. – 462 с.
2. *Жукова М.А.* Менеджмент в туристском бизнесе: учеб. пособие / М.А. Жукова. – М.: КНОРУС, 2008. – 192 с.
3. *Козловський Є.В.* Правове регулювання туристичної діяльності: навч. посіб. – Київ: ИНЛ, 2015. – 268 с.
4. *Кучеренко Н.М.* Оптимізація транспортної складової в туристичній логістиці / Матеріали міжнарод. наук.-практ. конфер. «Актуальні проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні: теорія і практика (25-25 квітня 2013 р.). – С. 114-116.
5. *Шпарик М.* Концепция развития туризма в Киеве до 2010 года / М. Шпарик // Ресторанный и гостиничный бизнес. – 2001. – №2. – С. 13.
6. *Рейцен Е.А.* Туризм и транспорт / Е.А. Рейцен // Ресторанный и гостиничный бизнес. – 2001. – №2. – С. 58-63.
7. *Герасименко В.Г.* Організація транспортних подорожей і перевезень туристів: навч. посіб. / В.Г. Герасименко, А.В. Замкова. – Харків: Бурун Книга, 2011. – 112 с.
8. *Смолій В.А.* Енциклопедичний словник-довідник з туризму / В.А. Смолій, В.К. Федорченко, В.І. Цибух; за заг. ред. В.К. Федорченка. – Київ: Слово, 2006. – 372 с.

Надійшла до редакції

07.04.2018